

SOCIALTJÄNST- OCH ARBETSMARKNADS-
FÖRVALTNINGEN
AVDELNINGEN FÖR STADSÖVERGRIPANDE SOCIALA FRÅGOR

2009-08-10

Slutrapport avseende implementering av systematisk dokumentation – ASI i Stockholms Stad

Projekttid 07-04-01--09-03-31

Mary Hill- Berg

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	2
1.1 Bakgrund	3
2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	3
3. METODEN ASI OCH ASI UTBILDNING	4
3.1 När ska metoden ASI inte användas?	5
4. VAD SÄGER FORSKNINGEN OM UTREDNINGAR OCH EVIDENS INOM SOCIALTJÄNSTEN?	5
4.1 ASI-intervjun och utredningsarbete	5
4.2 Evidensbaserad praktik	7
5. MÅL OCH DE OLIKA FASERNA VID IMPLEMENTERING	9
5.1 Implementering av metoden ASI i Stockholms stad	9
5.2 De olika faserna vid implementering:	9
5.2 Hur gick det med fas nr. 4?	12
6. HUR HAR DET SETT UT MED ANVÄNDNINGEN AV ASI-INTERVJUN?	12
6.1 Sammanställning avseende perioden januari 2006 – januari 2008	12
6.2 Sammanställning avseende perioden januari 2007-2008 och januari 2008-2009	16
7. VAD TYCKTE SOCIALSEKRETERAREN OCH KLIENTERNA OM METODEN ASI?	20
7.1 Sammanställning avseende frågorna till socialsekreterare om ASI-intervjun	20
7.2 Sammanställning avseende frågorna till klienterna om metoden ASI	22
8. METODDAGAR OCH METODSTÖDJARDAGAR	24
9. TENIKEN- ASI- NET OCH STATISTIKMODULEN	25
9.1 ASI- net	25
9.2 Statistikmodulen i ASI- net	26
10. BEHANDLINGSPLAN (GENOMFÖRANDEPLAN) I SAMBAND MED ASI-INTERVJUN	27

11. INFÖR FRAMTIDEN	29
12. HUR FÅR MAN LIKSTÄLLDHET AVSEENDE IMPLEMENTERING ÖVER STOCKHOLMS STADSDELAR?	32
REFERENSLISTA	35
Bilaga 1	2
Bilaga 2	4
Bilaga 3	5
Bilaga 4	6
Bilaga 5	7
Bilaga 6	11

1. Inledning

Inom socialtjänsten finns stora behov av att utveckla systematisk dokumentation och kunskap om vilka personer man möter, vilka behov dessa har och vilka resultat socialtjänstens insatser ger. ASI (Addiction Severity Index) är en strukturerad metod för bedömning och uppföljning inom missbrukarvården och ger möjlighet att systematiskt dokumentera informationen om klienterna. ASI är en metod som används som intervju och innehåller frågor rörande olika livsområden i människors liv. ASI är framtagen av Tom McLellan och hans kollegor vid universitet i Philadelphia. ASI-intervjun utvecklades i början på 1970-talet i USA och kom till Sverige 1994.

Karin Tengvald tar upp behovet av en gemensam terminologi inom socialtjänsten (SOS 2004). Om det finns oklarheter avseende problembeskrivning och vilka insatser som är verkningsfulla kommer även bedömningsarbete och effektstudier att vara oklara. Därför krävs det gemensamma begrepp för att utveckla tillförlitliga arbetsmetoder. ASI – intervjun är en sådan metod. Den är ett bra mätinstrument med god reliabilitet och validitet. Fördelen med ASI är att den är rättssäker. Handläggarna arbetar utifrån manualbaserad metod med strukturerade frågor och inte utifrån sig själv. Klienten får möjlighet att vara mera aktiv i formulering av sina problem. De beslut som fattas kan därmed lättare motiveras och förstås av klienten.

I mars 2004 gav Kommunstyrelsen i Stockholm stadsledningskontoret i uppdrag att i samråd med socialtjänstnämnden utveckla arbetsmetoden ASI (Addiction Severity Index).

I april 2005 startade projektet ”Utbildning i utredningsmetodik, dokumentation och uppföljning samt ASI” med stöd av stadens kompetensfond. Syftet var att genom kompetensutveckling och bättre rutiner förbättra stödet till den enskilde missbrukaren och öka dennes delaktighet i behandlingsplanering. Projektet pågick t.o.m. december 2006.

2006 sökte och beviljades Stockholms stad utvecklingsmedel från länsstyrelsen för att fortsätta utveckla arbetet med systematisk bedömning via implementering av ASI-intervjun i stadens missbruksvård. I april 2007 anställdes en ny projektledare med uppgift att fungera som samordnare och metodstödare fram till mars 2009.

1.1 Bakgrund

Under våren 2007 gjordes en kartläggning gällande användningen av ASI vid samliga (då 18) 14 stadsdelsförvaltningar och två sektioner inom socialtjänstförvaltningens Enhet för hemlösa. Projektledaren valde att intervjua missbrukscheferna med öppna frågor (bilaga 2). Som stöd för projektet och implementeringen av ASI metoden bildades en styrgrupp bestående av alla missbrukschefer vid samliga stadsdelsförvaltningars vuxen-/missbruksenheter och två arbetsgrupper på socialtjänstförvaltningens enhet för hemlösa. Det bildades också en referensgrupp bestående av ASI-samordnare och metodutvecklare från stadsdelsförvaltningarna samt en ASI utbildare. En nätverksgrupp bildades för intresserade socialsekreterare. Projektledaren har medverkat i alla dessa grupper och varje grupp har träffats mellan två till tre gånger per termin.

Inom ramen för det tidigare nämnda projektet införskaffade Stockholms stad dataprogrammet ASI- net som anpassades och kopplades till stadens journalföringssystem ”Paraplyet”. ASI- net är det statistikprogram som kan användas för att sammanställa klientinformation på gruppnivå som kan användas för uppföljning och verksamhetsplanering

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med projektet har varit att öka användningen av ASI-intervjun och ASI-uppföljningsintervjun i arbetet med klienter som har missbruksproblem. Målet för Stockholms stad har varit att få en tydligare bild av klienternas behov samt att öka deras delaktighet. En långsiktig målsättning har också varit att få en samlad bedömning av vilka insatser som är mest verksamma för olika grupper av klienter inom Stockholms stads missbrukarvård.

Frågeställningar:

- Hur ser användningen av grund ASI-intervjun ut?
- Hur ser användningen av ASI-uppföljningsintervjun ut?
- Vilka svårigheter har funnits avseende implementering av ASI-intervjun på arbetsplatserna?
- Hur fungerar datatekniken ASI- nuet och statistikmodulen?
- Vilka utbildningsbehov finns avseende metoden ASI?
- Vad tycker klienterna om metoden ASI?

3. Metoden ASI och ASI utbildning

ASI (Addiction Severity Index) är en strukturerad metod för bedömning och uppföljning inom missbrukarvården. ASI- intervjun genomförs av socialsekreteraren tillsammans med klienten och tar mellan 45-60 minuter. Grundintervjun innehåller drygt 185 frågor rörande olika livsområden i människors liv: fysisk hälsa, arbete och försörjning, alkohol och narkotikaanvändning, rättsliga problem, familj och umgänge, och psykisk hälsa.

Grundintervjun fokuserar både på klientens tidigare liv och aktuella förhållanden . För att följa upp hur insatsen/ insatserna har fungerat för klienterna görs en ASI-uppföljningsintervju som innehåller ungefär 150 frågor, uppföljningsintervjun koncentreras till aktuella förhållanden.

Metoden ASI är ett strukturerat sätt för socialsekreteraren att få information inom en ganska kort tid om klienten och dennes behov.

För att få använda metoden ASI krävs att socialsekreteraren har gått en ASI utbildning.

Utbildningen omfattar två heldagar med en heldags uppföljning tre månader senare.

Anledning till att uppföljningsutbildningen äger rum efter tre månader är att socialsekreteraren ska ha hunnit genomföra minst en egen ASI-intervju med en klient mellan utbildningstillfällena. Stockholms stad har f.n. två egna utbildare i ASI. Dessa personer är anställda vid stadsdelsförvaltningar respektive Enheten för hemlösa och har under projektiden ”hyrts in” för att hålla i utbildningarna. Ytterligare en person har utbildats under våren 2009.

Under det tidigare kompetensfondsprojektet 2005 – 2006 deltog totalt 120 handläggare i grund och uppföljningsutbildningen. I maj 2007 utbildades den första gruppen i den nya versionen av ASI. En sammanställning gjordes på kursen (bilaga 1) och skickades vidare till utbildarna för kännedom. Utbildningen i ASI fortsatte under hösten 2007, och ytterligare utbildningar genomfördes under 2008 och 2009. Sammanlagt utbildades ytterligare 60 handläggare i ASI grund och uppföljningsintervju.

Det har visat sig att det finns ett ständigt behov av ASI- utbildning för nyanställd personal. Efterfrågan har även varit stor bland socialsekreterare inom andra verksamhetsområden så som försörjningsstöd, andra kommuner, en arbetsgrupp från socialpsykiatri och olika enheter inom dåvarande HVB-vuxna vid socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen. Det finns en tydlig efterfrågan på evidensbaserade metoder utöver de metoder som redan används hos vissa av dessa grupper. Trots stor efterfrågan beslutades att enbart socialsekreterare vid vuxen-/missbruksgrupper var aktuella för ASI utbildning inom ramen för detta projekt.

3.1 När ska metoden ASI inte användas?

När ska vi inte använda metoden ASI? Detta har diskuterats på nätverksmöten, referensmöte, styrgruppsmöte och på metodstödjarnas träffar hos Socialstyrelsen IMS. Det som alla är överens om är att metoden ASI inte ska användas vid körkortsyttranden. Här rekommenderas istället screeningsinstrumenten AUDIT(alkohol) / DUDIT(narkotika). ASI ska inte heller användas om klienten är för berusad, påverkad av droger eller vid svår abstinens. Det har visat sig att det kan förekomma problem med användningen av ASI med klienter med eventuellt missbruk och psykiska funktionshinder (samsjuklighet). Enligt litteraturgenomgången kan man uppskatta att någonstans mellan 20 och 60 % av alla missbrukare har ett samsjuklighetsproblem (T. Wemmel & C. Wikström).

I en studie av Zanis, McLellan & Corse (1997) undersöktes reliabiliteten och validiteten i metoden ASI för personer med allvarlig psykisk störning (schizofreni och bipolär sjukdom). De fann att ASI metoden har begränsad reliabilitet och validitet vid bedömning av personer med allvarlig psykisk störning. Deras rekommendation är således att inte använda ASI för bedömning av dessa personer (T. Wemmel & C. Wikström).

Trots ovanstående har det visat sig att det kan gå att genomföra en ASI-intervju med en person med psykisk störning däremot helst inte med paranoidea personer.

I Stockholm har vi föreslagit ett samarbete mellan kommunens socialpsykiatriska enheter och vuxen-/missbruksenheter. Detta innebär att om socialsekreteraren misstänker att klienten kan ha en samsjuklighetsproblematik ska hon/han begära att en kollega från den socialpsykiatriska enheten utreder klientens funktionsförmåga genom en DUR- utredning (Dokumentation, Utvärdering och Resultat). DUR används när personer har samsjuklighetsproblematik eller psykiska funktionshinder. Stockholms stad har utarbetats en egen version av DUR, DUR Stockholm, som består av 3 delar: Del I Guiden (utredningsstöd) och Del II Systematisk del samt Del III Uppföljning . I var och en av delarna går man tillsammans med sökanden igenom 10 livsområden och skattningsskalor/uppföljningsfrågor.

4. Vad säger forskningen om utredningar och evidens inom socialtjänsten?

4.1 ASI-intervjun och utredningsarbete

Såväl lagstiftning som aktuell forskning anger riktlinjer och principer för hur utredningar och dokumentation borde utföras. Under de senaste åren har kritik riktats mot socialtjänstens sätt att bedriva utredningar och dokumentation (SOU 1999:48). I början av 2000-talet fanns olika

diskussioner hos socialstyrelsen och andra om behovet av att förstärka kunskapsutvecklingen bland socialsekreterarna. Ett sådant område var dokumentation och utredningsarbete. Även samarbetet mellan socialsekreterare och klient blev ett område av intresse att titta närmare på (Börjesson 2004).

Efter en granskning som länsstyrelsen gjorde under 1999 av flera olika verksamheter i landet riktades kritik mot avsaknaden av information om de enskilda människornas livssituation (SOS 1999). Trots den tidigare kritiken från länsstyrelsen saknades även fortsättningsvis information om människors livssituation i Stockholms stad vilket redovisades i en stadsrevisionsrapport (nr. 8 2004). Där står att det fortfarande finns behov av att förbättra rutinerna när det gäller vad som ska dokumenteras. I revisionsrapporten påpekas vikten av att utreda människors hjälpbehov tillsammans med dem och att dokumentera detta hjälpbehov. Vid en utredning måste det finnas en överenskommelse mellan klienten och socialsekreteraren om deras olika roller. (Berglund m.fl. 1996).

Ett bra sätt att uppnå en överenskommelse mellan klienten och socialsekreteraren är att genomföra en ASI-intervju som är klientinriktad utifrån dennes hjälpbehov. Därefter kan socialsekreteraren slutföra en utredning utifrån bedömningen av klientens hjälpbehov. Klienten kan uppleva att det finns ett bra samarbete mellan henne/honom och socialsekreteraren eftersom utredningsarbetet börjar utifrån vad klienten anser att de behöver hjälp med.

Bernler & Johansson (1993) tar upp att behandlingsinsatser ofta beviljas utan att klientens behov har utretts ordentligt. En anledning till detta är att socialsekreterare beviljar bistånd utifrån de behandlingsinsatser som brukar användas. Det kan även hända att socialsekreterare beviljar en insats som är baserad på deras egen övertygelse om vad som är bra för klienten, men som visar sig vara ineffektiv och till och med skadlig för klienten. Bernler och Johansson påpekar också att om inte socialsekreteraren kan etablera ett bra samarbete med sin klient och därmed inte kan ta del av dennes levnadshistoria, kan det bli svårt att fatta ett bra beslut. Klienten kan då uppleva att de blir påtvingande något de inte har ansökt om eller att ingen lyssnar på dem.

Socialtjänsten har kritiserats för att inte veta vad det är som fungerar för människor med missbruksproblem på individ eller gruppnivå. För att socialtjänsten ska kunna uppnå ett sådant mål måste de ha kunskap om vilka insatser som fungerar eller inte genom att göra en uppföljning av tidigare beviljade insatser. ASI-uppföljningsintervjun är en bra metod för utvärdering efter en avslutad insats.

(Karin) Tengvald tar upp vikten av dokumentation för att den kan användas som kunskapsunderlag för att utveckla själva klientarbete. Socialtjänsten kan lättare ta del av vilka insatser som har varit verkningsfulla för individen genom att följa upp och göra en bedömning (SoS 2003). Utan ett underlag kan det finnas hinder för att förstå klientens livssituation och därmed blir det svårt att fatta ett bra beslut.

Genom att systematisera information kan socialsekreteraren få en samlad bild av sin klient, få ett underlag för diskussion om lämpliga insatser, följa upp för att avgöra om en förbättring har inträffat i klientens liv, samt få möjlighet att beskriva och planera verksamheter på gruppnivå.

4.2 Evidensbaserad praktik

Under de senaste åren har det förekommit en hel del diskussioner om evidensbaserad praktik inom socialtjänsten. Vad menar vi med evidensbaserad praktik? I Statens offentliga utredningar (SOU 2008:18) uppges att detta begrepp syftar på en praktik som är baserad på sammanvägning av brukarens erfarenheter, den professionelles expertis samt bästa tillgängliga vetenskapliga kunskap. David Sackett m.fl. har definierat evidensbaserad praktik som en ”noggrann, öppet redovisad och omdömesgill användning av den för tillfället bästa evidensen för beslutsfattande om insatser till enskilda individer” (Sackett 1996, 2000).

Organisationen Barnardos som arbetar med barn i Storbritannien www.barnardos.org.uk har identifierat följande sex huvudkomponenter som betydelsefulla för ett evidensbaserad socialt arbete:

1. Klientens historia, situation och uppfattning
2. Tillgång till forskningsresultat och forskningsanvändning
3. Socialarbetarens kunskap och förmågor
4. Organisationen, struktur och policy, resurser -lokala erfarenheter
5. Lagstiftning och praxis
6. Organisationens omgivning

För att en enskild metod eller arbetssätt ska kunna kallas evidensbaserad krävs att den prövas enligt vetenskapliga kriterier. Vetenskapligt är ASI-intervjun utprövad för grupper av missbrukare. Studier har gjorts i USA och det finns även studier gjorda i Sverige. Med de strukturerade frågorna i ASI - intervjun skapas möjligheter för socialsekreterare att följa upp klienten på ett systematiskt sätt som är också en utveckling som klienten kan ta del av. Det finns även möjligheter att på sikt kunna få kunskaper om vad det är för insats som fungerar

bäst för klienterna. Dessa kunskaper är viktiga för socialtjänsten att känna till för att kunna ge sina klienter information grundade på evidensbaserad kunskap. Evidens om vilka insatser som hjälper ska vara vägledande för socialtjänsten vid beslut om vilka insatser och metoder som ska användas i organisation (Alexanderson 2006).

Evidensbaserad praktik har senaste tiden figurerat ofta i forskning i takt med det ökade intresset för att veta vad som fungera bäst för vem.

”Evidence – based practice is believed to be a worldwide phenomenon without national boundaries. In addition, the quest for evidence in social work is based upon a standard administrative statement: professionals should use the best knowledge available when making decisions”. (Denvall, V, 2006).

Evidensbaserad praktik är ett nytt sätt för socialtjänsten att ta till sig kunskap inhämtad från klienterna och forskningen.

I tidningen Socionomen (nr.2, 2008) uppger Erik Blennberg att han inte ser något uppenbar konflikt mellan det evidensbaserade sociala arbetet och etiken. Han anser att det är klart att det är bäst för klienten om man gör sådant som man vet fungerar via tidigare kända kunskaper. Socialt arbete bör bygga på kunskap. Socialsekreterarens etiska plikt är att besitta kunskap om nyttiga insatser och hur de kan hjälpa klienterna på bästa sättet. Ett sätt att besitta dessa kunskaper är att systematiskt använda sig av ASI-intervjun och mata in svaren i ASI-net, dataprogrammet. Socialsekreteraren kan få kunskap om klientens situation och behov under och efter en insats genom att använda ASI-uppföljningsintervju. Detta kan innebära att socialsekreteraren får kunskaper om vad fungerar eller inte under insats och hur insatsen har hjälpte klienten samt om det behövs ytterligare insatser för att hjälpa klienten på ett bättre sätt. Knut Sundell, chef för IMS vid socialstyrelsen, anser att när man blandar sig i andras människors liv bör man göra det utifrån bästa möjliga kunskaper.

För att evidensbaserad praktik ska fungera måste det finnas information som är bevarad på ett kvantitativt sätt med ett väl fungerande datorstöd. (Engström, C, 2005). Både dokumentation, uppföljning och utvärdering måste vara av god kvalitet eftersom resultatet kan få konsekvenser både för klienterna och verksamheterna.

5. Mål och de olika faserna vid implementering

5.1 Implementering av metoden ASI i Stockholms stad

2005 påbörjades projektet via kompetensfonden med att utveckla arbetet med systematisk bedömning via implementering av ASI-intervjun inom stadens vuxen-/missbruksenheter. Stockholms stad sökte och beviljades utvecklingsmedel från länsstyrelsen för fortsatt implementering av ASI-intervjun.

Hösten 2007 gjordes en sammanställning av de kartläggningar som gjordes på vuxenmissbrukarenheter avseende önskemål om implementering av metoden ASI.

Sammanställningen av olika förändringsfaser som pågår i samband med implementering av ASI metoden redovisas utifrån boken *Beslut på bättre grunder* (Nyström, S m.fl. 2005).

Vuxen-/missbruksenheternas övergripande mål och syfte med ASI arbetet:

Målet med ASI arbetet i Stockholms stad är att öka den professionella bedömningen i klientarbetet så att bedömningar är synliga i dokumentationen. Därmed blir det också lättare för klienterna att ta del av socialsekreterarens professionella kunskaper.

För att uppnå målen bestämdes det att ASI ska genomföras i alla nya ärenden där missbruk förekommer, undantag körkortsärenden eller när det är omöjligt. ASI- uppföljning om förändring skett över tid, genomförs efter 6 månader eller inom ett år. Bortfallsblanketter fylls i där ASI inte kunnat genomföras. Målet med inmatning av ASI data i ASI- nuet är för att få analysmaterial av klientgrupper för att användas inför verksamhetsutveckling.

Övriga övergripande mål och syften med metoden ASI-intervjun är rättsäkra utredningar, enhetlighet vad gäller bedömningar och behandlingsplanering. Det är också viktigt med helhetssyn, allsidig belysning av klientens situation och behov genom systematisk genomgång av de sju livsområdena för att klientens delaktighet ska förstärkas.

5.2 De olika faserna vid implementering:

1. Orienterande fas – I denna fas är det vanligt att personalen är ambivalent inför användningen av metoden ASI. Det är därför viktigt med information och möjligheter till träning i den nya metoden samt till utbildning. Chefen har en stor roll i denna fas och kan ta till hjälp de medarbetare som har kommit längre i förändringsarbetet. Dessa personer brukar vara de informella ledarna.

Den orienterande fasen inleddes vid olika tidpunkter inom stadens missbrukarvård. Några punkter som framkommit från cheferna för de vuxen-/missbruksenheter som har kommit långt i orienterande fasen är enligt följande:

- Skapa motivation i arbetsgruppen genom att regelbundet diskutera på arbetsmöten och planeringsdagar hur arbetet fortlöper. Se till att all personal är utbildad i ASI.
- En stadsdel hade gjort en detaljplan om hur de skulle gå till väga och två socialsekreterare ansvarade för den.
- Motivationsarbetet ska ske dagligen och enhetschefen samt en utsedd socialsekreterare ansvarar för det.

2. Prövande fas – Under denna fas testar användaren metoden för att pröva sig fram. Det är viktigt att beslut avseende användning av metoden ASI fattats som berör hela gruppen även om användaren är på olika nivåer. Chefen ansvarar för att förklara för medarbetarna vad de och organisationen vinner på att pröva denna metod.

Prövandefasen hade också påbörjats hos flera missbruksenheter i samband med kompetensfonden eller projektmedel som beviljades från länsstyrelsen för implementering av ASI.

Under prövandefasen har det visat sig att referensgruppen och nätverksgruppen har varit viktig för att diskutera hur användningen av ASI metoden har fortskridit på arbetsplatserna och vad mer som behövs. Det har även funnits utrymme att diskutera olika punkter som sen tagits upp i styrgruppen för att fatta gemensamma beslut.

Flera missbrukschefer har kommit överens om:

- Användning av ASI – intervjun, alla socialsekreterare **ska** göra ASI-intervjun
- Diskutera våra visioner och vad vi har för syfte med ASI på arbetsplatserna
- Diskutera och öva på skattningar för gemensamma likvärdig bedömningar
- Att socialsekreteraren använder ASI kan utgöra ett kriterium i samband med lönesättning.

3. Genomförande fas – I denna fas ska metoden ASI användas i den vardagliga arbetssituationen. Det är viktigt att den tekniska hjälpmedel fungerar tillfredställande.

Personalen behöver uppmuntran och stöd under denna fas.

Ett stort problem för Stockholms stad har varit det tekniska hjälpmedlet ASI- net som under en period ej har varit tillgängligt i stadens datasystem Paraplyet. Detta har påverkat inmatningen av ASI data materialet vid flera vuxenmissbruksenheter. Under genomförande fasen bestämdes det på styrgruppsmöte att:

- Socialsekreterare gör ASI-intervjun med alla nya klienter som söker behandling och ASI-uppföljningsintervjun ska göras efter sex månader/ ett år. En utsedd ansvarig personal är behjälplig med detta samt med bortfallsblanketter.
- Nyanställda genomgår ASI utbildning.
- Missbrukschefer och en utsedd socialsekreterare ansvarar för kvalitet och gruppssammanställningar i statistikmodulen.

På referensmöten diskuterades hur man skulle få fram en bra planering av behandlingsinsatser och andra insatser utifrån ASI. För att kunna fördjupa sig i detta inbjöds en föreläsare, Steve Wicks, att hålla två heldagars workshops om detta samt förhållningssätt i samband med ASI-frågor rörande sexuella övergrepp, misshandel och suicidförsök.

Under genomförandefasen 2007-2008 fortsatte utvecklingen av ASI-intervjuns användning hos flera vuxenmissbruksenheter, däremot inte i samma utsträckning gällande ASI-uppföljningsintervjuer.

4. Systematisk användning i verksamheten – eller sista fasen, Reguljär användning -

Detta innebär att metoden ASI används på ett sådant sätt att den vidmakthålls. Såväl organisation som varje individ påverkar förändringen i positiv eller negativ riktning. Detta innebär att varje person är viktigt i förändringsprocessen. Stöd ska finnas efter behov till varje individ. Cheferna har en viktig roll att ansvara för att en systematisk användning av ASI implementeras i verksamheten.

För att ASI ska används systematisk i verksamheter ansåg cheferna under hösten 2007 att de behov och mål som fanns vid implementering var enligt följande:

- Vi behöver få rutiner på att använda ASI-uppföljningsintervjun i större utsträckning och att använda bortfallsblanketter.
- Socialsekreterare behöver bli bättre på uppföljningsintervjuer innan ärenden avslutas eller efter avslutad insats.
- Vi har en utsedd ansvarig person som ska göra sammanställning av klienter på grupp-nivå kontinuerligt och diskutera detta på planeringsdagar samt på metodmöten.
- Vi kommer att utse en ansvarig person senare för att hålla in systematisk användning av ASI.
- Vi ska fokusera på behov i klientgrupper och till planeringsdag under våren 2008 fokusera på uppföljningsintervjuer.

- Flera missbrukschefer hade önskemål om att få öka de kunskaper i statistikmodulen och hur den ska analyseras.

5.2 Hur gick det med fas nr. 4?

För att få rutiner för reguljär användning av ASI grundintervjun och uppföljningsintervjun hade vissa missbruksgrupper utsett en ansvarig socialsekreterare till detta. Hon/han informerade övriga socialsekreterare när det var dags för t.ex. en uppföljningsintervju genom att prata med dem eller genom att lägga en ASI-uppföljningsintervju kopierad i färg i deras brevvack. När det gäller bortfallsblanketter var alla överens om att det skulle finnas en pärm där socialsekreteraren skulle kunna sätta in sina bortfallsblanketter. Anledning till det var att ha kunskaper om klienterna och deras livssituation även utan en genomförd ASI-intervju. Tidigare hade det bestämts att en ASI- uppföljningsintervju skulle göras efter en avslutad insats eller inom sex månader upp till ett år. Många socialsekreterare har undrat hur länge och hur många gånger de ska söka en klient för en uppföljningsintervju. Måste man aktualisera klienten i datasystemet paraplyet på nytt om de tidigare har varit avslutat? Är det rättsligt rätt att aktualisera en klient på nytt enbart för att mata in en ASI-intervju i datasystemet? Dessa frågor har diskuterats vid flera tillfällen på olika nätverksmöten. Det som vi har kommit fram till är att socialsekreteraren söker klienten vid tre tillfällen för en uppföljningsintervju. Om det inte går att få tag i klienten efter tre tillfällen och det inte finns någon pågående insats avslutas ärendet. Om klienten blir aktuellt vid en annan stadsdelsförvaltning och det har genomförts en ASI-intervju inom de senaste sex månader ska en uppföljningsintervju genomföras vid den stadsdelsförvaltning där klienten är aktuell. Det har senare visat sig att det går alldeles utmärkt att lägga in en ASI-uppföljningsintervju i ASI- net utan att ärendet måste aktualiseras på nytt i stadens datasystemet Paraplyet.

6. Hur har det sett ut med användningen av ASI-intervjun?

6.1 Sammanställning avseende perioden januari 2006 – januari 2008

Som tidigare nämnts gjordes en kartläggning i maj 2007 om hur långt verksamheterna hade kommit i användningen av ASI som underlag för utredning, behandlingsplanering och uppföljning samt hur stora arbetsgrupperna var under perioden januari 2006 – maj 2007. Projektledare gjorde en sammanställning av frågorna, antal socialsekreterare vid missbruksgrupperna, antal gjorda grundintervjuer och antal uppföljningsintervjuer. Frågan ställdes också om de använde ASI i samband med utredning enligt 11 kap 1§ SoL. Materialet

redovisades på ett samverkansmöte för missbrukschefer och sammanställningen skickades ut till de chefer som inte var närvarande på mötet i maj 2007.

På samma möte bestämdes det att alla enheter skulle börja använda den nya versionen av ASI-intervjun som kom ut till våren 2007.

Under februari 2008 gjordes en ny kartläggning med hjälp av enkätfrågor som skickades ut till stadens missbrukschefer avseende antal aktuella klienter, genomförda ASI-intervjuer, och antal nya klienter per månad. Frågorna avsåg perioden maj 2007 – januari 2008. Alla skulle göra en uppskattning av hur många ASI- grundintervjuer de hade genomfört. Ingen fråga fanns med denna gång angående antalet gjorda ASI-uppföljningsintervjuer.

Med anledning av en undersökning som gjordes av Synovate (research reinvented) på uppdrag av SSR (Sveriges Socionomers Riksförbund) angående socialsekreterare och deras arbetssituation (2008) ställdes frågan hur många nya klienter enheten tog emot per månad. Enligt Synovates undersökning är det största missnöjet bland socialsekreterare för stor arbetsbelastning. Begreppet stor arbetsbelastning har inte förtydligats i undersökningen, men det som oftast bedöms som stor arbetsbelastning är om socialsekreterare har ett stort antal aktuella klienter. Enligt enkätsammanställningen för perioden maj 2007-januari 2008 går det inte att utläsa om antalet aktuella klienter påverkar antalet genomförda ASI-intervjuer. Socialtjänstförvaltningens enhet för hemlösa- Team män hade flest klienter men hade också genomfört flest antal ASI-grundintervjuer.

I kartläggningen avseende perioden maj 2007 – januari 2008 finns det tre bortfall, varav två stadsdelsförvaltningar och en arbetsgrupp på socialtjänstförvaltningens Enhet för hemlösa, som inte har svarat på frågorna. Det är svårt att veta vad bortfallet beror på.

I kartläggningar avseende perioderna januari 2006 – maj 2007 och maj 2007 – januari 2008 finns skillnader mellan stadsdelarna. Vissa stadsdelsförvaltningar hade minskat och andra ökat antalet genomförda ASI – intervjuer. Enskede-Årsta-Vantör hade minskat antalet genomförda ASI-intervjuer för perioden maj 2007 – januari 2008 jämfört med tidigare. En orsak kan vara sammanslagningen av stadsdelsförvaltningar, andra orsaker kan vara chefsbyten och andra prioriterade projekt. En stadsdelsförvaltning, Skärholmen, hade den största ökningen av antalet genomförda ASI-grundintervjuer under perioden maj 2007-januari 2008 jämfört med tidigare.

Sammanställning av genomförda ASI-intervjuer under perioden januari 2006 – maj 2007:

Figur 1:

Stadsdelarna	antal soc.sekr.	antal ASI gjorda 0106-0507	antal gjorda ASI UP
E-Å-V	13	170	85
Hägersten-Liljeholmen	16	vet ej	vet ej
Södermalm	14	80	40
Norrmalm	13	80	9
Efh-män /kvinnor	Män-11 Kv-5	Män-180 Kv-12	Män-80 Kv-0
Hässelby-Vällingby	10	120	75
Skärholmen	10	7	3
Spånga-Tensta	9	85	vet ej
Farsta	8	20	0
Rinkeby-Kista	7	50	vet ej
Kungsholmen	6	50	6
Östermalm	5	50	15
Skarpnäck	5	48	25
Älvsjö	2	3	0
Bromma	8	18	4
S:a	126	781	262

Ovanstående sammanställning bygger på de uppgifter som missbrukschefer lämnade under intervjun i maj 2007.

Antalet genomförda ASI-uppföljningsintervjuer är högre än förväntat med totalt 262 stycken under perioden januari 2006 – maj 2007. Under denna period hade Enskede-Årsta-Vantör sdf gjort flest antal ASI- uppföljningsintervjuer. Socialtjänstförvaltningens Enhet för hemlösa, team män, hade också gjort många ASI-uppföljningsintervjuer liksom Hässelby-Vällingby. Antal gjorda ASI-grundintervjuer är också högre för dessa tre.

Stadsdelarna Farsta och Älvsjö hade ej genomfört några ASI- uppföljningsintervjuer. Älvsjö hade gjort minsta antal genomförda ASI-grundintervjuer, men är också den minsta stadsdelsförvaltningen. Alla uppgav att de använde metoden ASI i samband med utredning enligt 11 kap 1 § socialtjänstlagen.

Sammanställning av genomförda ASI - intervjuer under perioden maj 2007 – januari 2008 .

Figur 2.

Stadsdelar/EFH	Antal klienter	Genomförda ASI-intervjuer	Antal nya klienter/mån
E-Å-V	383	11-20	13
Hägersten - Liljeholmen	357	31-40	17
Södermalm	353	61-70	20
Norrmalm	251	21-30	21
Östermalm	130	21-30	10
Kungsholmen	144	51-60	10
Skarpnäck	110	21-30	3
Farsta	300	1-10	vet ej
Rinkeby-Kista	240	51-60	13
Hässelby-Vällingby	241	61-70	13
Skärholmen	206	21-30	14
Spånga-Tensta	242	31-40	6
Älvsjö	?	?	?
Bromma	?	?	?
Efh-Män	391	81-90	17
Efh-Kvinnor	?	?	?

Enligt ovanstående finns det tre bortfall, Älvsjö, Bromma och team-kvinnor vid Enheten för hemlösa har inte svarat på frågorna. Jämfört med den tidigare redovisade perioden har antalet genomförda ASI - grundintervjuer hos team- män vid Enhet för hemlösa minskat. En orsak kan vara att deras projektsamordnare/socialsekreterare fått andra arbetsuppgifter och inte haft samma utrymme att ägna sig enbart åt metoden ASI.

Norrmalm hade flest antal nya klienter per månad men hade också kraftigt minskat antalet genomförda ASI- grundintervjuer jämfört med tidigare. Det finns ingen känd förklaring till varför antalet ASI - grundintervjuer hade minskat. Södermalm hade också stort antal nya klienter i månaden men är också den största stadsdelsförvaltningen. De hade också genomfört färre ASI-grundintervjuer än tidigare. Antalet nya klienter per månad visar ingen påverkan på antalet genomförda ASI-grundintervjuer. Farsta hade genomfört det minsta antalet ASI-grundintervjuer under denna tidsperiod.

6.2 Sammanställning avseende perioden januari 2007-2008 och januari 2008-2009

För att ta reda på hur långt utvecklingen av metoden ASI framskridit sedan senaste undersökningstillfället skickades i februari 2008 och 2009 en enkät till enhetscheferna. Enkäten bestod av sex frågor: *antal socialsekreterare, utbildningsår i ASI, ASI-utbildade missbrukschefer, användning av ASI grund- och uppföljningsintervju, samt uppskattade antal ASI intervjuer gjorda på ett år*. Uppgifterna lämnades mellan februari och mars 2008 och 2009.

Vuxen-/ missbruksenheterna hade ej tillgång till ASInet under perioden januari 2007 till juni 2008 varför det bestämdes att antalet ASI intervjuer skulle uppskattas. Därför ställdes frågan avseende *sporadisk* eller *systematisk* användning av metoden ASI samt en uppskattning av antal gjorda grund ASI-intervjuer. Frågan avseende uppskattade antal gjorda ASI-uppföljningsintervjuer har inte ställts.

Definitioner avseende sammanställning:

Med **systematisk** användning av ASI menas att arbetsplatsen har bestämt sig för att alla nya klienter som söker behandling ska genomföra en ASI-grundintervju och att de klienter som inte kan redovisas i bortfallsblanketter.

Med **systematisk** användning av ASI-uppföljningsintervju menas att ASI används på alla klienter som har genomfört en insats på sex månader upp till ett år och där det finns en tidigare gjord ASI-grundintervju.

Med **sporadisk** användning av ASI menas att man använder ASI-grundintervjun och ASI-uppföljningsintervjun ibland och utifrån individuell bedömning.

Sammanställning avseende användning av metoden ASI i Stockholms Stad mars 2008

Sdf/EFH	Antal soc.sekr./utredare	Utbildningsår	ASI-utbildad chef	Används ASI-grundintervju?	Används ASI-UP?	Antal grund-ASI
Rinkeby-Kista	15	2005- framåt	ja	systematiskt	sporadiskt	60
Spånga-Tensta	10	2000- framåt	ja	systematiskt	sporadiskt	40
Hässelby-Vällingby	15	1999- framåt	ja	systematiskt	sporadiskt	70
Bromma	7	vet ej	nej	sporadiskt	sporadiskt	nyss börjat
Kungsholmen	6,25	2000- framåt	ja	systematiskt	systematiskt	60
Norrmalm	13	1999- framåt	ja	systematiskt	sporadiskt	30
Östermalm	5	2000- framåt	ja	systematiskt	sporadiskt	30
Södermalm	16	2000- framåt	ja	systematiskt	systematiskt	70
Enskede-Årsta-Vantör	14	2000- framåt	ja	sporadiskt	sporadiskt	20
Skarpnäck	5	2000- framåt	ja	systematiskt	sporadiskt	30
Farsta	9	2007- framåt	nej	sporadiskt	nej	10
Älvsjö	2	1999- framåt	nej	sporadiskt	nej	nyss börjat
Hägersten-Liljeholmen	16	1999- framåt	ja	systematiskt	nej	40
Skärholmen	10	2006- framåt	ja	systematiskt	sporadiskt	30
EFH-kvinnor	5	2005- framåt	ja	sporadiskt	nej	nyss börjat
EFH-män	13	2001- framåt	ja	systematiskt	sporadiskt	85

Uppgifterna ovan är en uppskattning av antal gjorda grund ASI-grundintervjuer under tiden 07-01-31--08-01-31. Antalet berörd personal är 161,25 socialsekreterare och 16 missbrukschefer. Bland cheferna finns det tre som uppgivit att de inte är utbildade i metoden ASI. Detta innebär att de inte har gått ASI utbildning eller har deltagit vid de utbildningsdagar om ASI för enhetschefer som IMS höll 2006.

Av missbruksenheterna finns det 11 som uppgivit att de använder ASI-grundintervjun *systematiskt*, de övriga fem missbruksenheterna använder ASI-grundintervjun *sporadiskt* och tre har nyss börjat. De flesta uppskattade antalet gjorda ASI-grundintervjuer är 85 stycken, det lägsta är 10 stycken.

Avseende ASI-uppföljningsintervjun är det enbart två missbruksenheter som uppger användning av ASI-uppföljningsintervjun systematiskt, Kungsholmen och Södermalm. Bland övriga missbruksgrupper har man inte börjat göra ASI-uppföljningsintervjun systematiskt. Fyra missbruksenheter har ännu inte börjat använda ASI-uppföljningsintervjun. Resterande missbruksenheter använder ASI-uppföljningsintervjun sporadiskt.

Trots att forskning har uppgivit att socialsekreterare är positiva till ASI har det visat sig att det är svårt att få dem till att använda metoden systematiskt. Det visar sig att det ofta fortfarande är utifrån individuell bedömning man använder ASI.

Sammanställning avseende användning av ASI i Stockholms Stad mars 2009

Sdf/EFH	Antal soc.sekr./utredare med ASI	Utbildningsår	ASI-utbildad chef	Används ASI-grundintervju?	Används ASI-UP?	Antal grund-ASI under ett år
Rinkeby-Kista	14	2005-framåt	ja	systematiskt	sporadiskt	60
Spånga-Tensta	10	2000-framåt	ja	systematiskt	sporadiskt	40
Hässelby-Vällingby	12	2001-framåt	ja	systematiskt	systematiskt	80
Bromma	7	1998-framåt	nej	systematiskt	sporadiskt	80
Kungsholmen	7	2001-framåt	ja	systematiskt	systematiskt	50
Norrmalm	8	1999-framåt	ja	systematiskt	sporadiskt	36
Östermalm	5	2000-framåt	ja	systematiskt	sporadiskt	50
Södermalm	17	1998-framåt	ja	systematiskt	systematiskt	180
Enskede-Årsta-Vantör	11	2000-framåt	Ja-bitr.	systematiskt	sporadiskt	40
Skarpnäck	5	2003-framåt	ja	systematiskt	systematiskt	45
Farsta	8	2006-framåt	ja	sporadiskt	sporadiskt	60
Älvsjö	2	1999-framåt	nej	Systematiskt	Sporadiskt	70
Hägersten-Liljeholmen	15	1999-framåt	ja	sporadiskt	Sporadiskt	50
Skärholmen	10/ 9 m. ASI	2003-framåt	ja	systematiskt	sporadiskt	72
EFH-kvinnor	5	2005-framåt	ja	sporadiskt	sporadiskt	Vet ej
EFH-män	13	2001-framåt	ja	systematiskt	sporadiskt	Vet ej

Enligt ovanstående tabell har alla vuxenmissbruksenheter besvarat frågor angående användning av ASI. Enheten för hemlösa, team kvinnor och team-män har inte uppgivit uppskattat antal genomförda ASI - grundintervjuer under ett år. Jag vet inte vad detta bortfall beror på. Jämfört med ASI redovisningen 2008 har ytterligare två stadsdelar, Hässelby-

Vällingby och Skarpnäck uppgivit att de använda ASI grund- och uppföljningsintervjun systematiskt. Av dessa fyra stadsdelar har Södermalm genomfört flest antal ASI-grundintervjuer. De har genomfört 180 grund ASI-grundintervjuer på ett år och har idag cirka 500 grundintervjuer samt 140 uppföljningsintervjuer inmatade i dataprogrammet ASI-net. I mars 2008 hade Bromma uppgivit att de nyss hade börjat med användning av ASI, medan de i mars 2009 hade uppskattningsvis genomfört 80 grund ASI-grundintervjuer på ett år. Övriga stadsdelar som har en stor ökning av användningen av grundintervjun är Älvsjö, Farsta, Skärholmen, Östermalm, och Enskede-Årsta-Vantör. Alla chefer utom två har numera gått ASI utbildningen. Enligt ovanstående uppgifter har det visat sig att ASI- grundintervjun inte används 100 % systematiskt i Stockholms stad. Däremot används den systematiskt hos 13 vuxen-/missbruksenheter medan resterande tre vuxen-/missbruksenheter har uppgivit att de använder grundintervjun sporadiskt med målet att under 2009 använda den systematiskt.

7. Vad tyckte socialsekreteraren och klienterna om metoden ASI?

7.1 Sammanställning avseende frågorna till socialsekreterare om ASI-intervjun

För att utforska hur socialsekreteraren har upplevt användningen av metoden ASI med sina klienter och dess betydelse för behandlingsplaneringen gjordes en enkätundersökning under våren 2008.

Enkäten består av fem frågor till socialsekreteraren avseende på vilket sätt ASI – intervjun eventuellt hjälper dem i bedömningarna och utredningarna. Frågorna till enkäten togs fram från en tidigare enkät som utarbetats av IMS (institutet för utveckling av metoder i socialt arbete) vid Socialstyrelsen och Umeå universitet. Vissa förändringar gjordes för att anpassa enkäten till projektet. Enkäten skickades till enhetscheferna vid vuxen-/missbruksenheterna för att vidarefördras till socialsekreterarna. Här är en sammanställning från mars 2008. Socialsekreterarna skulle kryssa för den ruta som bäst passade i med en spridning från ett, inte alls, till tio, mycket.

Inte alls									Mycket
1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐	10 ☐

Det kom tillbaka 57 svar från 12 stadsdelar och en arbetsgrupp på socialtjänstförvaltningens enhet för hemlösa. Det finns ett bortfall med 102 socialsekreterare. Det finns ingen

förklaring på vad bortfallet beror på. En orsak kan vara att vissa av dessa socialsekreterare inte har börjat använda ASI – grundintervjun eller hade gjort för få intervjuer för att anser det värt att svara på enkäten.

Första frågan på enkäten lyder, ***Har du gjort en ASI intervju?***

Alla socialsekreterare svarade ”ja” utom tre stycken som svarade ”nej”. De tre som svarade ”nej” behövde inte fylla in resterande av frågorna på enkäten.

Frågan nummer två handlade om att aktivt involvera klienten i utredningen. ***Hur väl anser du dig ha kunnat hjälpa klienten efter en avslutat ASI-intervjun?*** De flesta av

socialsekreteraren kryssade för nummer 8 men inte alla, en socialsekreterare kryssade för nummer 2, en kryssade för nummer 3, en uppgav att han/hon hade gjort för få ASI – intervjuer och en socialsekreterare visste inte. Med tanke på svarsfrekvensen kan frågan ha varit för diffus. Två socialsekreterare skrev att de ansåg frågan missanvisande eftersom de tyckte att en SoL – utredning är viktig för att hjälpa en klient och inte ”bara” metoden ASI . ASI är en metod för att intervjua klienter och därmed få information till en SoL – utredning. ASI ska främst användas som basinformation vid utredningar eller som bedömningsunderlag . Christer Engström tar i sin avhandling upp begreppet empati och påpekar att socialsekreterare kan lära sig att bli bättre på empati. Fråga nummer tre till socialsekreteraren handlar just om empati. ***Hur mycket empati och förståelse har du känt för klienten?*** De flesta socialsekreteraren ansåg att de hade känt mycket empati och förståelse eftersom de hade kryssat i rutan nummer 8, några hade kryssat för ruta nummer 5. Socialsekreterarna ansåg att de har fallenhet för empati och förståelse för sina klienter. Kanske har metoden ASI hjälpt socialsekreterarna att lättare visa förståelse och empati genom de strukturerade frågorna som finns i ASI-intervjun.

Några studenter från Ersta – Sköndals högskola gjorde våren 2006 en C-uppsats angående vad klienter tyckte om ASI i stadsdelen Skarpnäck. I uppsatsen uppger de att klienterna tyckte att en av fördelarna med ASI- intervjun är att man ”får möjlighet till att prata med någon som lyssnar om sina problem”. Att känna sig lyssnade på kan innebära att det underlättar för socialsekreteraren och klienten att uppleva ett bra samarbete. På frågan ***Hur tycker du att samarbete har fungerat med klienten i samband med ASI – intervjun?*** kryssade nästan alla socialsekreterarna högt; 8, 9, och 10. Flera av socialsekreterare ansåg att de lyssnar bättre än förr på sina klienter och därför fungerar samarbetet bättre.

Eftersom ASI-intervjun ska vara behjälplig i sammanhang med en SoL-utredning borde det finnas mycket information som kan vara relevant som bedömningsunderlag i samband med att en insats beviljas. Vad tycker socialsekreteraren angående detta, ***Hur nöjd är du med beslutet***

som fattades avseende insats/er efter en avslutat ASI-intervjun? Svaren på denna fråga visade en stor spridning, från 3 upp till 10. De flesta verkade relativt nöjda och har därför kryssat för 7. Spridningen på hur nöjd socialsekreterarna är med placeringsbeslut kan ha olika orsaker. Några av socialsekreterarna angav att ekonomin styr mycket över vilka insats/er som beviljas beroende på verksamhetens ekonomiska situation.

7.2 Sammanställning avseende frågorna till klienterna om metoden ASI

På ett styrgruppsmöte i september 2008 bestämdes att en klientenkät som är utarbetad av Christer Engström vid Umeå Universitet skulle delas ut till klienterna. Enkäten skulle lämnas till alla nya klienter som genomfört en ASI- intervju mellan den 1 november 2008 och den 31 januari 2009. Enkäten skickades ut till alla chefer vid vuxen-/missbruksenheterna för att vidarebefordras till socialsekreterarna. Klientenkäten skulle lämnas tillbaka till projektledaren under februari 2009. En missbrukschef på enhet för hemlösa team - män, avböjde att delta eftersom de tidigare genomfört en egen klientundersökning i samband med att de beviljats projektmedel från Länsstyrelsen för att utveckla ASI. Detta finns beskrivet i projektrapporten.

Enkät svar kom in från åtta stadsdelar. Fem stadsdelar samt enheten för hemlösa, team-kvinnor, inkom inte med svar på klientenkäten. Det finns ingen förklaring till dessa bortfall. Sammanlagt inkom 40 klientenkäter.

Klientenkäten bestod av 11 frågor. (Se bilaga 3) Några av klienterna svarade enbart på vissa av frågorna och detta påverkar hur antalet svar ser ut vid varje fråga.

1. ***Vad är ditt allmänna intryck av ASI intervjun?*** 34 klienter svarade att det var bra, och två stycken tyckte att det var dåligt. Fyra stycken var ointresserade av ASI intervjun.
2. ***Fanns det några frågor som Du upplevde som kränkande?*** 34 klienter svarade nej, fem svarade ja och en svarade inte alls på frågan. De frågorna som upplevdes som kränkande var frågor kring psykiska sjukdomar i slakten, frågorna om slakten, och en person angav att frågan om prostitution upplevdes som kränkande.
3. ***Fanns det några frågor som var värdefulla för Dig personligen?*** Av 40 klienter var det 10 stycken som svarade nej och 30 som svarade ja. De frågorna som var värdefulla för klienterna var enligt följande; frågor om egna barn, mina sociala problem, hur jag mår, frågorna om mina syskon, hälsan, familjen, förhållanden, vänner, kriminalitet, supperioder, alla frågor som ställts är en del i min strävan att få ett bättre liv, för mig var det att sätta dagen i fokus och ej göra mycket sysslor, intressanta frågor, frågor

rörande narkotika historia gav en påminnelse om min historik - hur det har sett ut, att jag fick en insikt om mig själv och vad jag kan göra åt det.

4. ***Hur tycker Du att samarbetet med intervjuaren gick?*** Alla klienter svarade på denna fråga och 30 stycken tyckte att samarbetet med intervjuaren var mycket bra medan 10 stycken tyckte att det var ganska bra. Ingen av klienterna uppgav att de tyckte att samarbetet var dåligt, inte så bra, eller varken bra eller dåligt.
5. ***Hur tror Du relationen mellan Dig och intervjuaren påverkades av intervjun?*** En klient svarade inte på denna fråga. 17 klienter ansåg att intervjun inte hade någon påverkan och 12 klienter ansåg att intervjun hade påverkat deras relation till intervjuaren mycket positivt, 10 tyckte att intervjun hade påverkad relationen så att det blivit en viss förbättring mellan dem och intervjuaren.
6. ***Har Ditt förtroende för Socialtjänsten påverkats av ASI intervjun?*** Alla klienter svarade inte på denna fråga. Av 40 svarade 17 klienter att ASI intervjun inte hade någon påverkan på deras förtroende för Socialtjänsten, 10 av klienterna ansåg att den hade en viss förbättrad inverkan på deras förtroende för Socialtjänsten och 10 klienter hade påverkats mycket positivt.
7. ***Hur påverkades Du av intervjun? Ringa in de ord som bäst stämmer med din upplevelse.*** Det ord som förekom mest ofta var ordet *intresserad*, ingen av klienterna hade ringat in ordet *arg*. De övriga ord som bäst stämde överens med klienternas upplevelse var; ledsen, likgiltig, ängslig, manipulerad, glad, misstänksam, förvirrad, lycklig, motarbetad, uttråkad, förvånad, och avspänd.
8. ***Vad är Din uppfattning om värdet av att använda ASI intervjuer inom Socialtjänsten?*** Alla klienter svarade på denna fråga och 13 var absolut för ASI intervjun, 17 tyckte varför inte, och sex klienter var varken för eller emot medan fyra klienter var tveksamma till ASI intervjun.
9. ***Vad tycker Du om att socialtjänsten systematiskt utvärderar resultatet av olika insatser?*** Två av 40 klienter svarade inte på denna fråga. Av de klienter som svarade var det 19 var absolut för systematiskt utvärdering av olika insatser, 13 tyckte varför inte och fyra klienter var varken för eller emot medan två klienter var tveksamma till att socialtjänsten systematiskt utvärderar resultatet av olika insatser.
10. ***Skulle Du acceptera att socialtjänsten kontaktade Dig 6 månader efter avslutad kontakt för att utvärdera om deras insats på något sätt har förändrat Din livssituation?*** Alla klienter svarade inte på denna fråga. Av 40 var det 35 klienter som svarade. 20 klienter var absolut för kontakt med socialtjänsten efter sex månader och

11 stycken tyckte varför inte. En klient var tveksam till kontakt med socialtjänsten efter avslutade kontakt och tre var varken för eller emot.

11. Har Du något annat Du skulle vilja framföra – skriv gärna några rader nedan.

Några av klienterna skrev sina åsikter och de är följande: ”Jag har svårt att överblicka värdet av ASI då jag ej sett resultatet/ utvärdering.” ”Det är viktigt att socialsekreteraren går in för sitt jobb.” ”Jag tror att det är individuellt hur man uppfattar denna intervju d.v.s. om man är motiverad för behandling eller ej är avgörande. För mig är jag mycket motiverad.” ”Förtroende. Ett positivt drag är att man inte behöver ta allt i rätt ordning. Huvudsaken är att man gör det.” ”Tycker att min självförtroende stärks när man kunnat prata om de problem man har haft.” ”Det är viktigt att den som ställer frågorna betonar att det är för svarandets skull och kunna förklara oklarheter. Vilket i mitt fall var jättebra.” ”Nej tack!” ”Att jag upplevde intervjun positivt berodde 80 % på intervjuaren. Bra bemötande är så väldigt viktigt.” ”Tack för möjligheten.”

De flesta klienter har varit positiva inställda till ASI metoden och flera tyckte även att samarbetet med deras socialsekreterare blev bättre tack vara ASI-intervjun. Under projektiden har vi haft diskussioner samt en heldags workshop rörande de ASI frågor som socialsekreterarna har upplevt som jobbiga att ställa till klienterna. Klientundersökningen har visat att enbart en klient av 40 upplevde frågan om prostitution som kränkande. Övervägande del av klienterna upplevde inte frågorna som kränkande. Detta kan innebära att det är socialsekreterarna som har svårigheter att ställa frågorna därför att de är ovana vid det. Nästan halva klientgruppen var positiv till att socialtjänsten utvärderar resultatet av olika insatser som de beviljar. Några viktiga punkter som klienterna vill framföra var bemötande, professionellt engagemang, och hur deras eget självförtroende ökade efter ASI-intervjun.

8. Metoddagar och metodstödjdagar

Under genomförandefasen beslutades att införa metoddagar för att uppmuntra och stödja socialsekreterarna i deras arbete med ASI samt för att utveckla deras förhållningssätt enligt MI (motiverande samtal). Det fanns även behov av att vara behjälplig i att hålla kvalitén i användning av ASI. Att arbeta med strukturerade intervjuformulär som ASI samt att utveckla färdigheter i att använda den och rätt tolka skattningar av problem kräver övning och åter övning. Detta innebär att man behöver avsätta tid samt få möjligheter till reflektion och samråd med vana ASI- användare . Projektledaren har anordnat metoddagar för

socialsekreterare för att få möjligheter till reflektion. Målet med metoddagarna var att hjälpa socialsekreterare med att tolka skattningar av problem områden samt återkoppling av ASI – intervjun. Det fanns även behov av att öva förhållningssätt enligt MI (motiverande intervju) och titta närmare på de kritiska frågorna i ASI-intervjun. Enligt sammanställningen av utvärdering av metoddagarna (bilaga 4) uppskattades möjligheter att samråda och reflektera med andra kolleger från stadsdelsförvaltningarna samt ett stort behov av att träna på skattningen och återkopplingen i ASI-intervjun. På grund av en stor efterfrågan planerades fler metoddagar som så småningom utvecklades till en gång i månad. I början var en metodstödare från Norrköping (som också deltog i det nationella nätverket för metodstödare vid socialstyrelsen, IMS) behjälplig under metoddagarna. Från och med hösten 2008 bestämdes det att en metodutvecklare från stadsdelen Södermalm skulle vara behjälplig på metoddagarna. Detta genomfördes för att sprida kunskaperna inom Stockholms stad. Sammanlagt hölls metoddagar vid nio olika tillfällen och cirka 126 socialsekreterare deltog.

Samarbetet med IMS vid socialstyrelsen, som påbörjades redan under kompetensfundsprojektet, fortsatte i syfte att utveckla en gemensam grund för ASI och systematiskt förändringsarbete på nationell nivå, i länet och i staden. Projektledaren har ingått i ett nationellt nätverk för metodstödare som letts av IMS, socialstyrelsen. Målsättningen för metodstödarna var att få tillräcklig kunskap om ASI metoden och förankringsprocessen samt få möjlighet till stöd och erfarenhetsutbyte. Syftet har varit att utveckla en gemensam grund för ASI-metoden och systematiskt förändringsarbete. Metodstödarna har träffats tre gånger per termin på metodstödjadagar från hösten 2007 fram till mars 2009. Utöver möten på IMS besökte vi en konferens i Köpenhamn samt gjorde ett studiebesök till Jönköping. Under tiden har antalet metodstödare ökat, vilket har inneburit att det skapats ett stort nätverk av metodstödare från hela Sverige. Detta har i sin tur lett till ett bra samarbete avseende implementering av ASI. Projektledaren har också deltagit i regionala möten på länsstyrelsen samt samarbetat med kollegor från övriga Stockholms län.

9.Tekniken- ASI- net och statistikmodulen

9.1 ASI- net

(Stockholm stads journalföringssystem heter Paraplyet och till det har dataprogrammet ASI-net kopplats). ASI- net är ett webbaserat datorstöd för att underlätta arbetet med ASI metoden. De som ansvarar för ASI- net är företaget Råbe- Kobberstad som finns i Stockholm. De har en

egen hemsida med information om ASI, ASI- net, ADAD, och Learning Transfer som är en kunskapskälla och referenspunkt för ASI-metoden och andra metoder. Råbe- Kobberstad har haft ett nära samarbete med Stockholms stad under projektiden.

I samband med att den nya versionen av ASI-intervjun var tillgänglig i maj 2007 behövde ASI- net uppdateras. Råbe- Kobberstad var ansvariga för uppdateringen. När den nya versionen av ASI- net var klar skulle den integreras med stadens journalförningssystem Paraplyet. Av olika anledningar tog integration tid. ASI- net blev klar i juni 2008 i samband med uppdatering av Paraplyet. Då utbildades de socialsekreterare som skulle ansvara för ASI- net på sina arbetsplatser i den nya ASI- net versionen. Projektledaren deltog också i denna utbildning.

Det har visat sig att för det mesta matar socialsekreterarna själva in ASI-intervjun i dataprogrammet ASI- net. Vid vissa stadsdelsförvaltningar finns metodutvecklare/ ASI - samordnare som ansvarar för inmatning av materialet. Under tiden som ASI- net har saknats har socialsekreterarna fått spara sina ASI – intervjuer i en pärm för inmatning vid ett senare tillfälle. Inmatning av ASI- intervjuer i efterhand tar tid. Detta innebär att socialsekreterarna måste få tid till att mata in sina intervjuer. Ett förslag som diskuterades var att genomföra en dag på arbetsplatserna för enbart inmatning av intervjun. Projektledaren erbjöd sig att vara behjälplig med inmatning av ASI-intervjun i ASI- net och hjälpte några vuxen-/missbruksenheter med detta.

Projektledare har sammankallat en nätverksgrupp av ASI- net ansvariga för att stämma av hur användning av ASI- net fungerar samt hur det går med inmatning av ASI-intervjun. ASI- netgruppen har träffats några gånger per termin. På ASI- net möte i december 2008 framkom det att av åtta stadsdelar var det bara en som hade matat in alla sina ASI-intervjuer. Orsaken till att så få vuxen-/missbruksenheter har matat in sina ASI-intervjuer är inte riktig känd. En anledning som framkom under mötet var att alla socialsekreterarna inte matar in ASI-intervjun under tiden de intervjuar sina klienter. En annan orsak kan vara att ASI- net programmet kan vara långsamt så att det tar lång tid att mata in en ASI-intervju. För att inmatning av ASI-intervjun ska fungera på ett systematiskt sätt måste det finnas rutiner för det samt att dataprogrammet fungerar.

9.2 Statistikmodulen i ASI- net

Efter att socialsekreterarna har matat in informationen från ASI-intervjun i ASI- net går informationen vidare till statistikmodulen. Under hösten 2008 var alla missbrukschefer inbjudna till en utbildning i statistikmodulen i ASI- net hos Råbe- Kobberstad. Målet med

utbildningen var att de skulle lära sig hur de kan få fram viktig information rörande deras klientgrupper, t.ex. uppgifter om klientgrupperna som kan användas vid verksamhetsbeskrivning/ planering. Eftersom utbildningen hölls hos Råbe-Kobberstad i deras lokaler fanns inte tillgång till Paraplyet. Detta innebar att cheferna inte hade möjlighet att utnyttja information rörande deras egna klienter samt att statistikrapport saknades. Statistikrapporten är en sammanställning av all information som är tidigare inmatad i ASI- net rörande klienter och deras livsområden. Robe- Kobberstad har utarbetat programmet och såg till att den var klar i statistikmodulen i januari 2009 i samband med en ny uppdatering i Paraplyet.

Med anledning av att utbildningen i statistikmodulen inte var så lyckad inbjöds missbrukscheferna till en ny omgång, denna gång med tillgång till Paraplyet. Utbildningen i statistikmodulen ägde rum i mars 2009.

Tekniken har visat sig kraftigt påverka implementeringen av metoden. En annan anledning till att alla vuxen-/missbruksenheter inte hunnit med att mata in information från ASI-intervjuer är att det ta tid . Det i sin tur påverkar hur det ser ut i statistikmodulen och vilken information man kan få därifrån avseende gruppsammanställningar.

Idag har några vuxen-/missbruksenheter omfattande statistikuppgifter från grund ASI-intervjun och även uppföljningsintervjun inmatade i SPSS (Statistic program for the social sciences).

10. Behandlingsplan (Genomförandeplan) i samband med ASI-intervjun

Genomförandeplanen har varit tänkt som en (behandlings)plan i samband med ASI-intervjun. I socialstyrelsens bok om handläggning och dokumentation inom socialtjänsten anges att syftet med en genomförandeplan är att skapa en tydlig struktur för det praktiska genomförandet och uppföljningen av en beslutad insats (SoS s.163). Det står också att genomförandeplanen ska beskriva hur en insats ska genomföras och att begreppet genomförandeplan används som ett samlingsbegrepp för sådana planer. Idag finns det många olika planer med olika benämningar som t.ex. behandlingsplan, arbetsplan, vårdplan, och handlingsplan. Målet var att få fram ett plan som skulle passa innan, under, och efter en insats.

Södermalms stadsdelsförvaltning har utarbetat en genomförandeplan som först tillkom under ett projekt som leddes av SiS (Statens institutionsstyrelse), Vårdkedjeprojektet. Tillsammans med personal från IMS, socialstyrelsen har denna genomförandeplan utvecklats.

Genomförandeplanen (bilaga 5) är ett levande arbetsinstrument som metodstödjare från Södermalm och projektledaren har arbetat vidare med. Båda två har tidigare arbetat med en liknande plan när de deltog i Vårdkedjeprojektet.

På ett styrgruppsmöte våren 2008 bestämdes att genomförandeplanen skulle prövas av fler vuxen-/missbruksgrupper. Anledningen var att försöka ta fram en gemensam plan som alla kan använda. Det bestämdes att pröva denna plan i några månader och sen utvärdera det. Några vuxen-/missbruksgrupper avböjde att delta då de ansåg att övriga planer redan var etablerade på deras arbetsplatser och fungerade bra, exempel arbetsplanen.

En genomförandeplan görs efter en avslutad grund ASI- grundintervju eller en ASI- uppföljningsintervju och när man har gjort en ASI återkoppling med klienten. Anledningen är att ASI- intervjun ska kunna hjälpa socialsekreteraren att skapa en allsidig uppfattning om klientens situation och behov innan en genomförandeplan skrivs. Därefter görs en bedömning av vad klienten anser sig ha för hjälpbehov och vilka möjligheter till insats som finns. Socialsekreteraren och klienten fyller i en genomförandeplan tillsammans, de fyller i klientens situation vid nuläge, hur många problemdagar som finns, vilka mål och delmål finns och vilka aktiviteter, åtgärder, eller insatser som ska genomföras och vem ansvarar för vad. Klienten är själv ansvarig för att genomföra sina delmål och mål och ska därför skriva under planen med sin namnanteckning. Trots att socialsekreteraren har kunskap att bedöma vad klienten kan behöva för hjälp har de inte professionella kunskaper i allt och därför bör samarbetspartners t.ex. en sjuksköterska på den samverkande beroendemottagningen också stå som ansvarig på genomförandeplanen.

Genomförandeplanen följs upp efter tre månader. Alla inblandade personer och klienten ska vara med vid uppföljningen. Informationen från genomförandeplanen kan visa om klientens behov och livssituation har förändrats till det bättre eller det sämre. Vad är det som har fungerat bra eller mindre bra för klienten? Vad tycker klienten själv om detta? Behöver insatsen förlängas eller behövs det ytterligare insatser?

Ett annat område som genomförandeplanen kan vara av intresse för är att få fram evidens om vad som fungerar bra för klienten och vad som inte fungerar. Hur många problemdagar hade klienten innan beviljad insats och hur många problemdagar efter genomförd insats? Har klienten lyckades med att genomföra insatsen och i så fall hur har deras skattning ändrats efter avslutad insats?

Flera missbrukschefer har ansett att benämningen genomförandeplan inte är bra. Anledningen är att det finns olika uppfattningar om vem som ska ansvara för genomförandeplanen, utredande enheter eller utförarenheter. Det finns också en stor önskan att bara ha ett plan istället för flera.

Som tidigare nämnts har det genomförts två heldagars workshop och där introducerades genomförandeplanen för första gången bland socialsekreterarna samt ett annat arbetsredskap att använda tillsammans med ASI, ASAM (American Society of Addiction Medicine).

ASAM presenterades för första gången i november 2007 av amerikanen, Thomas Coyne på en konferens i Stockholm. ASAM används i USA i samband med behandlingsplanering med klienten. Den översättning som finns hos Socialstyrelsen IMS behöver bearbetas ännu mer så att den kan relateras till svenska förhållanden. Just nu pågår ett arbete vid Umeå universitet med att revidera ASAM tillsammans med några socialsekreterare i landet som använder den på prov. ASAM har inte använts under projektiden men diskuterats på referensgruppsmöte. Genomförandeplanen redovisades på metoddagar under våren 2008 och socialsekreterarna fick prova på att använda den som ett instrument för behandlingsplanering tillsammans med ASI. Flera av socialsekreterarna tyckte att det kändes bra med genomförandeplanen och skulle använda den vidare på sina arbetsplatser. Några av socialsekreterarna hade redan börjat använda genomförandeplanen med sina klienter.

Under projektiden har genomförandeplanen inte hunnit utvärderas. Däremot bestämdes det på ett styrgruppsmöte i februari 2009 att tillsätta en grupp för att titta närmare på detta. Det finns behov av någon typ av ”plan” som klienten kan vara delaktig i och är tydlig i hur ett uppdrag ska utföras. En plan behövs även i samband med uppföljning.

11. Inför framtiden

Det har visat sig ta lång tid att utveckla och implementera nya arbetsmetoder inom stadens socialtjänst. En orsak kan vara att verksamheterna håller på att utveckla olika metoder samtidigt. Andra orsaker kan vara omorganisationer, chefsbyten och övrig personalomsättning samt stor eget handlingsutrymme hos socialsekreterarna och missbrukscheferna. Andra bidragande orsaker kan vara att ASI inte har varit förankrat i hela organisationen.

Utbildningsbehov i metoden ASI kommer att finnas löpande men i olika utsträckningar i Stockholms stad. Projektledaren har ansvarat för att boka lokaler, skicka ut inbjudningar samt ordna med utbildningsmaterial. Vem som ska ansvara för genomförandet av de praktiska

åtgärderna i samband med ASI utbildningar avseende grund- och uppföljningsutbildningar i framtiden är oklart, likaså hur kostnaderna för ASI utbildning ska hanteras.

Flera stadsdelsförvaltningar kommit långt i användningen av ASI som utrednings- och uppföljningsmetod på ett systematiskt sätt, medan andra stadsdelsförvaltningar endast har använt ASI metoden sporadiskt. Det som framförallt behöver utvecklas är hur vuxen-/missbruksenheterna fortsättningsvis ska implementera användningen av ASI-uppföljningsintervjuer på ett systematiskt sätt. Det finns också behov av att utveckla uppföljning av insatser med en ”plan” som är kopplad till ASI. Idag finns det tydliga krav på uppföljningar i nationella riktlinjer. Trots det brister det i uppföljning och utvärdering av hur olika insatser har fungerat för klienterna. Uppföljning av klienternas insatser måste vara mer inbyggd i organisationen på ett sätt som gör att systematisk uppföljning av ASI-intervjun låter sig införas i verksamheterna. Uppföljningarna på individ- och gruppnivå måste utvecklas och förbättras. Det behövs mycket träning i att dokumentera hur det går för klienterna. Genomförandeplanen var tänkt som ett sätt att börja träna på hur man följer upp och dokumentera .

Beskrivningen av klientgrupper och deras behov behöver utvecklas liksom hur man utifrån denna kunskap planerar och prioriterar verksamheterna.

Det har visat sig att det inte räcker att bara lära sig ASI- metoden utan behovet finns av att träna och reflektera över hur man använda metoden. Detta är något som behöver diskuteras fortsättningsvis. Hur ska vi gå vidare i våra arbetsgrupper för att fortsätta träna och reflektera över metoden ASI? En annan sak som behöver diskuteras inför framtiden är hur man ska behålla kvalitén i användning av metoden ASI och hur man ska öka användningen av ASI-uppföljningsintervjun så att arbetsplatserna kan få mer information på gruppnivå.

Ytterligare funderingar som finns inför framtiden är hur man kan stödja arbetsledarna i kartläggningen av problem och hjälpbehov hos klienterna, för att möta klienterna där de befinner sig och därmed kunna planera insatser mera kostnadseffektivt. Det behövs även stöd för kunskapsöverföring mellan stadsdelsförvaltningarna utifrån ett gemensamt synsätt.

På alla stadsdelsförvaltningar i Stockholms stad finns det idag ASI- netansvariga handläggare som i sin tur kan lära ut till sina kolleger hur ASI- netprogrammet fungerar. Det kan finnas behov för ASI- netansvariga att fortsätta att träffas i nätverk för att stämma av hur kvalitén i ASI-intervjuerna är och hur tekniken fungerar. Det har visat sig att eftersom ASI- net är kopplat till stadens paraplysystem har komplikationer uppstått och förmodligen kan sådana inträffa även i framtiden.

Andra behov som kan finnas är att få ta del av varandras erfarenheter avseende användningen av ASI för att kunna samarbeta mera mellan förvaltningarna. Hur har de vuxenmissbruksenheter gjort som har implementerat användningen av ASI grund – och uppföljningsintervjun systematiskt? Det skulle kunna vara bra med flera studiebesök hos varandra. Vissa stadsdelar har t.ex. redan gjort studiebesök hos Södermalm som har kommit långt med systematisk användning av ASI.

På en nationell konferens i maj 2008 på socialstyrelsen, IMS för metodstödjare från hela Sverige togs det fram några framgångsfaktorer avseende implementering av olika metoder. Dessa framgångsfaktorer har också tagits fram i samband med implementering av ASI. Här är några punkter som är värda att fundera över inför framtiden:

- Långsiktighet
- Strategier för personalomsättning
- Stöd till användarna
- Chefens roll är viktig
- Tillgång till utbildning
- Behåll metoden över tid

En annan av de viktiga komponenterna i en lyckad implementering är att ge återkommande feedback till arbetsgruppen. Ett sätt är att ASI-samordnarna på stadsdelsförvaltningarna återger information från ASI-sammanställningar (finns i ASI- net) till sina arbetsgrupper om gruppens klienter, t.ex. hur många har barn och hur de bor, klienternas fysiska hälsa etc. Information till socialsekreterarna i form av sammanställningar av de olika livsområdena i ASI-intervjun är av intresse samt relevant feedback.

Vikten av chefens roll har tagits upp vid flera tillfällen i samband med implementeringen av ASI. I slutänden är det chefen som ansvarar för sin verksamhet. Dagens chefer har flera krav på sig än tidigare samt har en press på sig att hålla sin budget. Hur ska de gå till väga för att få en verksamhet som systematiskt använder ASI? Under projektiden har det visat sig att de vuxen-/missbruksenheter som har lyckats bättre än andra har en ASI-samordnare eller projektsamordnare som arbetar heltid med implementering av metoden ASI och andra metoder. För att implementering ska lyckas förefaller det behövas speciellt utsedda personer som kan ägna sig helt åt förändringsarbete och inte splittras av andra arbetsuppgifter. Dessa personer har kallats för ASI-samordnare/metodutvecklare eftersom de också hjälper till med andra utvecklingsfrågor.

De chefer som har en ASI-samordnare/metodutvecklare har varit positiva och ansett att de får mera tid att engagera sig i verksamhetsfrågor och budgeten.

Det bör diskuteras på arbetsplatserna om det är möjligt att ha någon som ansvarar för ASI och är intresserad av förändringsarbete. Dessa personer är ofta informella ledare som kan vara behjälpliga med olika former av implementering. Det har visat sig att projektsamordnare/socialsekreterare som enbart arbetar med metodutvecklingen underlättar möjligheten att få tillstånd en systematisk användning av ASI på arbetsplatsen och även hjälper till att hålla kvalitén i användningen av metoden.

12. Hur får man likställdhet avseende implementering över Stockholms Stadsdelar?

Den tid som ha varit avsedd för projektet har visat sig inte vara tillräcklig för att implementera användningen av ASI grund- och uppföljningsintervjun systematiskt på alla stadsdelsförvaltningar. Anledningen är att det tar lång tid att implementera nya metoder. Enligt de uppgifter som ha framkommit från Karin Alexanderson doktorsavhandling och Knut Sundell, chef för IMS (Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete) kan det ta mellan fyra till sju år för att helt implementera av en ny metod i en organisation. Knut Sundell och Tina Olsson tar i boken, *Att förändra socialt arbete*, upp att om man betraktar implementering som en tidsbegränsat projekt är det svårt att vara uthållig därför att det i själva verket är en långsiktig process. Under projekttiden har det visat sig att det inte enbart räcker med utbildning i ASI och anledningen är att behov finns av att träna på metoden tillsammans med andra.

För att få likställdhet i staden avseende användning av ASI metoden kan det även fortsättningsvis finnas behov av en samordnande funktion för att fortsätta processen med att driva arbetet kontinuerligt och systematiskt och se till att kvalitén i användning av ASI-intervjun behålls. Forskningen har visat att om ASI metoden eller andra metoder ska kvarleva som bra instrument måste de vara förankrade i hela organisationen och inte som tillfälliga projekt.

För att införliva en gemensam syn på utvecklingsarbete skulle det vara bra att inrätta ett nätverk, stadens ASI-samordnare som förslagsvis till att börja med träffades en gång i månad för att dela med sig av sina erfarenheter. Det skulle vara bra om en bestämd person med samordnande funktion var sammankallande och ansvarig för dessa nätverksmöten. Det finns också behov av att fortsätta med metoddagar, ha ASI-nätverksmöten, hålla i det praktiska

kring ASI utbildningar samt följa fortsatt implementeringsarbete och kvalitet i användningen av ASI metoden. Det kan även finnas behov av att hålla kontakt med ansvariga personer gällande datatekniken.

En samordnare skulle tillsammans med andra inom nätverksgrupper kunna väcka diskussionen om olika forum för socialsekreterare att träffas. Vill man ha gemensam syn på utvecklingsarbete avseende evidens i Stockholms stad? En samordnare skulle kunna fortsätta att arbeta för en gemensam syn på hur utveckling av ASI metoden ska systematiseras bland stadsdelsförvaltningar.

Chefernas roll i implementeringsarbete behöver framhävas mer än vad det har gjorts under projekttiden. Missbrukschefer skulle behöva ett forum för att diskutera ASI, implementering, och statistikfrågor. Eventuellt kan det finnas behov av utbildning för chefer rörande dessa frågor. Behov kan finnas av att peppa varandra genom att dela med sig av egna erfarenheter av ASI arbetet, redovisa det på möten eller göra studiebesök hos varandra.

ASI- net nätverksgruppen är en annan grupp som kommer att behöva träffas framöver för att följa utvecklingen av ASI- net och hur det fungerar med statistikmodulen och statistikrapporter.

Sammanfattningsvis finns behov av en samordnande funktion som:

- Ordnar det praktiska i samband med ASI – utbildning
- Ordnar ASI- uppföljningsutbildning
- Samordnar och ansvarar för innehållet i olika nätverksmöten
- Samordnar och ansvarar för innehållet i metoddagar
- Har kontakt med Robe- Kobberstad kring dataprogrammet och dess framtida utveckling

Referenslista

- Alexanderson, K. (2006). *Vilja Kunna Förstå*, (doktorsavhandling) Örebro, Örebro studier i Social Work nr. 7
- Alexanderson, K., (2006). *Om evidens i socialt arbete, Möjligheter och begränsningar för ett evidensbaserat arbetssätt inom socialtjänst*. Dalarnas forskningsråd, arbetsrapport 2006.
- Berglund, M. mfl. (1996). Dokumentation inom Missbruksvården. Liber.
- Bernler, G., & Johansson, L. (1993). *Den Sociala Journalen I: En studie i akter- deras struktur och funktion*. Göteborgs universitet; Institution för socialt arbete.
- Börjesson, M., (2004). *Vi vet inte vilken metoder vi ska använda*, Sköndalsinstitutets arbetsrapport NR 33
- Denvall, V., (2006). *Evidence in Action: A Thompsonian Perspective on Evidence-based Decision-making in Social Work*. Working-papper serien 2006:4. Lunds Universitet.
- Engström, C., (2005). *Implementering och utvärdering av Addiction Severity Index (ASI) i socialtjänsten*. (doktorsavhandling). Umeå: Umeå universitet, institution för psykologi.
- Eriksson, J. & Nylund H., (2006). *Vad tycker klienterna om ASI – intervjun inom Skarpnäcks missbruksgrupp?* Ersta Sköndals högskola, C-uppsats.
- Eriksson, R. & Nerell E., (2005). *”En fet smäll och en pungspark”*, datorproducerad text som verktyg för lärande och motivation (Examensarbete nr 67). Umeå: Umeå universitet, BIT-programmet.
- Malmgren, Å. & Jöhnk L. (2008). *Integrerad utvärdering inom missbruksvården*. (slutrapport från ett projekt). Enskede-Årsta-Vantör: Stockholm.

- Melin,A-G.&Näsholm,C. (1998). *Behandlingsplanering vid missbruk.* (studentlitteratur). Lunds Universitet.
- Socialstyrelsen. (2004). *Systematisk bedömning inom socialtjänsten.* SoS 2004. Stockholm.
- Socialstyrelsen.(2004). *Implementering av BBIC-projektet i socialtjänstens organisationer.* (2004-123-32) SoS. Stockholm.
- Socialstyrelsen, IMS.(2005). *Beslut på bättre grunder, en handbok för ASI-användare.* SoS 2005-112-1.
- Socialstyrelsen. (2007). *Att mäta effekter av socialtjänstens insatser.* SoS 2007:12. Stockholm.
- Socialstyrelsen, IMS (2007). *Dokumentation inom missbrukarvården.* SoS 2007:123-3. Stockholm.
- Socialstyrelsen. (2007). *Att mäta effekter av socialtjänstens insatser.* SoS 2007-220-20. Stockholm.
- Socialstyrelsen IMS. (2008). *Användning av bedömningsinstrument i missbrukarvården- En nationell kartläggning och fallstudier av två län.* SoS 2008-112-2. Publicerad www.socialstyrelsen.se
- Socionomen Nr. 2, (2008). *Det finns ett gemensamt mål.* Stockholm, pp.30-34
- Stadsrevisionens rapport (2004:08) DNR 420/139-04. Stockholms Stad
- SOU (2008). *Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten – till nytta för brukaren.* Betänkande av Utredningen för kunskapsbaserad socialtjänst. SOU 2008:18. Stockholm.

- Synovate (2008). *Socialsekreterare om sin arbetssituation*. Uppdrag av Akademikerförbundet SSR.
- Tengvald, K. & Varg, N. (2003). Kapitel 3: *I perspektiv på kunskapsutveckling inom socialtjänsten - en antologi*. Artikelnr. 2003-110-17. Stockholm. SoS.
- Wemmel, T. & Wikström, C. (2007). *Utveckling av en modell för identifiering av dubbeldiagnoser i Addiction Severity Index (ASI) utifrån socialakter*. (examensarbetet) Umeå: Umeå universitet, institution för psykologi.

Bilaga 1

Avseende ASI utbildningen den 24-25/5-07.

Kursbedömning, sammanställning

Svar är från 12 av 16 kursdeltagare.

Vad anser du om den kurs du deltagit i? Sätta X efter den svar du tycker.

Mycket bra 7 kursdeltagare ansåg att kursen var mycket bra

Varken bra eller dålig 4 kursdeltagare ansåg att kursen var varken bra eller dåligt

Dålig

Mycket dålig

Vad anser du om de olika avsnitten i kursen? Sätta X efter den svar du tycker.

	Dåligt	Ganska dåligt	Ganska bra	Bra	
1. Bakgrund till kursen	1 pers.		1 pers.	3 pers.	7 pers. = 12
2. Ny ASI version- de sju olika livsområden			2 pers.	8 pers.	= 10
3. Att använda ASI nu jämfört med tidigare?			2 pers.	4 pers. 5 pers. vet ej	= 11
4. ASI återkoppling?			5 pers.	7 pers.	= 12

Hur kommer du att använda dig av det du lärde dig under kursen?

	Nej	Kanske	Ja	
Jag lägger det på minnet och tar fram det när det behövs			1 pers.	9 pers. = 10
Jag kommer att genomföra/pröva det vi har lärt oss			1 pers.	11 pers. = 12

Jag kommer att informera
andra om det vi har lärt oss

4 pers.

6 pers. = 10

Ev. viktig information som du vill att kursledarna ska beakta:

Kommentar:

Ni komplettera varandra bra. Bra att ni hade rollspelet så vi kunde gå igenom och resonera tillsammans så vi fick flera synvinklar åsikter, eftersom det säkert kommer att bli mycket funderingar sen på kammare.

Det behövs tillgång till datorer.

Kanske bra att ha färdigfylld ASI att använda inkl. text kommentarer för att undvika slösa tid på spekulationer i fallet. Socialarbetare har en viss tendens att försöka analysera..... och vill ha mer info.....(inget fel: sig, men verkar knepigt att skilja mellan bedömning baserat på ASI delarna (och hålla den separata) resp. övergripande analys och insatsbedömning.)

Bra upplägg med bra struktur. Lagom länge pass mellan rasterna, skall pröva ASI –om det skall anv. Strukturerat är mer oklart då vi använda oss av interagerad intervju i Vantör.

Bra med 2 personer.

Handledarnas rollspel var bra men det hade varit bra om vi hade även fått ifyllda ASI intervju och ASI återkoppling med rollspelsfallet så att vi även efteråt kunnat titta i papperen och friska upp minnet för att bättre förstår. Samtidigt ska inte det tas bort att själv fylla i under tiden handledarna intervjuar.

För långsamt tempo, för mycket frågor, lärarna behöver hålla bättre i strukturer och gå igenom materialet snabbare dålig plats i lokaler.

Bilaga 2

Frågor till sektionschefer på IOF-missbruk

Bakgrunds frågor om ASI:

Hur många socialsekreterare har du i din grupp och hur många har utredningsarbete?

Hur många av dina socialsekreterarna har gått ASI utbildningen?

Har chefen gått ASI utbildning eller fått tillräckligt information för att förstå nyttan av den på individ och gruppnivå? När?

Har det behövs uppföljningsdagar efter ASI utbildningen? Längre fram uppfärschning och fördjupning?

Har ni diskuterat i er grupp hur ni ska använda ASI ? tex. för bara vissa klienter eller alla?

Hur många ASI intervjuer gör socialsekreterarna per månad?

Hur många ASI intervjuer har varje socialsekreterare genomfört det senaste året?

När görs ASI uppföljnings intervjuer? Hur många görs per månad?

Förankringen av ASI i det vardagliga arbete:

Vem matar in i ASI- net? Vem ansvarar för statistiken? Har de gått utbildningen?

Vem överför ASI materialet till skrivna Word dokument?

Hur använder socialsekreterarna den skriftliga sammanställningen av ASI intervjun?

Hur används feedback – återkoppling?

Har socialsekreterare hög delegation på beslut?

Vilket beslutsunderlag frågar du efter för att kunna fatta beslut om olika insatser?

Implementering av ASI i arbetsgruppen:

Hur går du tillväga för att implementera ASI i din arbetsgrupp?

Finns det några svårigheter? Vilka är dem?

Vad behöver ni för stöd för att öka ASI- användningen?

Hur följer du upp hur det går för socialsekreterarna att använda sig av ASI ?

Bilaga 3

Frågor till klienten om samarbete med socialtjänsten i samband med metoden ASI.

Upplevde du att du blev bemöt på ett professionellt sätt av socialsekreteraren i samband med metoden ASI?

JA.....

NEJ.....

Fick du den hjälp du efterfrågade?

JA.....

NEJ.....

Fanns det några frågor i ASI-intervjun som du tyckte var jobbiga?

VILKEN/VILKA.....

....

Upplevde du att du och din socialsekreterare hade ett bra samarbete i samband med ASI-intervjun?

JA.....

NEJ.....

Kände du dig delaktig i planering av din situation efter en avslutad ASI-intervju?

JA.....

NEJ.....

Vill du att socialtjänsten ska använda en sådan metod som ASI i samband med en utredning om dig och din livssituation?

JA.....

NEJ.....

Bilaga 4

Sammanställning av utvärdering på Metoddagar:

-pos.-

-neg.-

Duktiga kursledare

Bra bemötande av kursledare

Kursledare har bra kunskaper om ASI

Lättsamma lärare gjorde det lättförståeligt

Bra med hur man ska se till de kritiska frågorna.

Positivt för mig alltså efterfrågar mera utbildning, skattningsövningar, vi diskuterar inte metodfrågor på arbetet.

Bra att träffa andra från olika vuxengrupper.

Bra att diskutera skattningar.

Bra med: repetition av MI, ASI-återkopplingen (nytt för mig),

Behovet är väldigt stort när det gäller ASI!-Bra dag.

Behövs flera sådana metoddagar!

Bra med praktiska övningar och att få vetskap om nyheter.

Bra med diskussioner och grupp övningar.

Mycket givande att se hur vi kan använda MI med ASI

Bra med skattningar i grupp.

Bra att träffa andra och diskutera skattningar.

Bra med återkoppling och påminnelse av MI.

Bra att repetera återkoppling

Bra med övningar, lärorik när det gäller skattningar

Sådana metoddagar ökar motivation hos oss och hjälper

oss få igång rutiner för hela processen.

Dagen gav bra praktisk erfarenhet & större säkerhet i att fortsätta utförandet av ASI på hemmaplan.

Hoppas att metoddagar är återkommande det behövs!

Det är mer inspirationsskapande att träffa handläggare från andra ställen.

Bra att diskutera med andra från andra arbetsplatser.

Att ASI utvecklas!

-avskyr rollspel!

-behövs mera skattning

-lite mycket MI

-flera ASI övningar

-mera om återkopplingen

- större lokaler

- mera ASI!

Kommentarer: Det är viktigt med återkommande uppdateringar & uppfräschningar!, Jag gick ASI utbildningen för ca. fyra år sedan. Detta var en nödvändig och bra uppföljning., Mitt i en utvecklande process med ASI och det kan vara ”kämpigt” ibland med att ”tänket ändras”. Bra dag! Tack!, Behöver återkommande metoddagar., Kunnig och inspirerande kursledare, Intressant att det är så stor skillnad mellan olika stadsdelar i hur vi jobbar med ASI.

Namn	Personnummer
Adress	Telefonnummer

Upprättad datum:.....

Klientens skattningsskalor

Inget problem eller behov av hjälp

Litet problem eller behov av hjälp

Måttligt problem eller behov av hjälp

Påtagligt problem eller behov av hjälp

Mycket stort problem eller behov av hjälp

Fysisk hälsa

Nulägesanalys Problemdagar: Oro/ hjälp behov Klientsskattning:	Mål – långsiktiga mål Delmål- inom 3 månader
Aktivitet/åtgärd/insats 1. 2. 3. 4.	Klient och ev. annan ansvarig person(namn) 1. 2. 3. 4.

Arbete/sysselsättning/Ekonomi

Nulägesanalys Problemdagar: Oro /hjälp behov Klientsskattning:	Mål- långsiktiga mål Delmål- inom 3 månader
--	--

Aktivitet/åtgärd/insats	Klient och ev. annan ansvarig person(namn)
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.

Boende

Nulägesanalys	Mål-långsiktiga mål Delmål-inom 3 månader
Problemdagar: Oro/hjälp behov Klientskattning:	
Aktivitet/åtgärd/insats	Klient och ev. annan ansvarig person(namn)
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.

Missbruk/beroende

Nulägesanalys	Mål-långsiktiga mål Delmål-inom 3 månader
Problemdagar: Oro / hjälp behov Klientskattning:	
Aktivitet/åtgärd/insats	Klient och ev. annan ansvarig person(namn)
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.

Rättsliga problem

Nulägesanalys	Mål-långsiktiga mål Delmål-inom 3 månader
Problemdagar: Oro/hjälp behov Klientskattning:	

Aktivitet/åtgärd/insats	Klient och ev. annan ansvarig person(namn)
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.

Familj - nätverk

Nulägesanalys	Mål-långaiktiga mål Delmål- inom 3 månader
Problemdagar: Oro/hjälps behov Klientskattning:	
Aktivitet/åtgärd/insats	Klient och ev. annan ansvarig person (namn)
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.

Psykisk hälsa

Nulägesanalys	Mål-långaiktiga mål Delmål-inom 3 månader
Problemdagar: Oro/hjälps behov Klientskattning:	
Aktivitet/åtgärd/insats	Klient och ev. annan ansvarig person (namn)
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.

Fritid – personlig utveckling

Nulägesanalys	Mål-långaiktiga mål Delmål-inom 3 månader
Problemdagar: Oro/hjälps behov Klientskattning:	

Aktivitet/åtgärd/insats	Klient och ev. annan ansvarig person (namn)
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.

Metoder	Ansvarig
ASI -	
ASI uppföljning 6 mån -	
ASI uppföljning 12 mån –	

Uppföljning - revidering

Genomförandeplanen följs upp och revideras regelbundet. Det är viktigt att det alltid finns en aktuell genomförandeplan som alla inblandade följer.

Datum för uppföljning och revidering av genomförandeplanen: _____

.....
Underskrift klient

.....
Underskrift socialsekreterare

.....
Underskrift övriga

Bilaga 6

Ekonomisk redovisning ASI-projektet 070401--090531

Beviljade medel från länsstyrelsen	1 500 000 kr
Kostnader:	
Lönekostnader inkl pf	1 128 994
Administration, litteratur, tele, dator, utbildningsmaterial, lokalhyror	212 045
Projektsamordning (5 % av heltidslön inkl pf)	68 783
Utbildningskostnader	83 628
Resor	6 550
Summa:	1 500 000 kr